

**СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈА ГРАДИШКИМ ЖРТВАМА
ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА У 20. ВИЈЕКУ**

ИЗДАВАЧ:

ЈУ Завичајни музеј Градишка

ЗА ИЗДАВАЧА:

Бојан Вујчић, директор ЈУ Завичајни музеј Градишка
Никола Крагуљ, председник СУБНОР-а Градишка

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Бојан Вујчић, музејски савјетник

ЛЕКТОР:

Јелена Шавија

ПРЕВОД:

Данијела Љољић

ПРЕЛОМ И КОРИЦЕ:

Александар Обреновић

ФОТОГРАФИЈЕ:

Предраг Зец

ШТАМПА:

Маркос, Бања Лука

Тираж: 300

Година: 2022.

**СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈА ГРАДИШКИМ
ЖРТВАМА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ
РАТОВА У 20. ВИЈЕКУ**

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.	. 6
БЕРЕК	. 12
БИСТРИЦА	. 13
БРЕСТОВЧИНА.	. 16
БОК ЈАНКОВАЦ	. 20
ВАКУФ	. 22
ВИЛУСИ	. 24
ВРБАШКА	. 27
ГАШНИЦА.	. 30
ГОРЊА ЈУРКОВИЦА	. 31
ГОРЊИ КАРАЈЗОВЦИ.	. 32
ГОРЊИ ПОДГРАДЦИ	. 33
ГРБАВЦИ	. 40
ДОЊА ЈУРКОВИЦА	. 44
ДОЊИ КАРАЈЗОВЦИ	. 45
ДОЊИ ПОДГРАДЦИ	. 47
ДРАГЕЉИ	. 49
ЕЛЕЗАГИЋИ	. 50
ЖЕРАВИЦА	. 51
ЈАБЛАНИЦА	. 54
КОЗИНЦИ	. 58
КИЈЕВЦИ	. 60

КОЧИЋЕВО	61
КРАЈИШНИК	63
ЛАМИНЦИ БРЕЗИЦИ	64
ЛАМИНЦИ СРЕЂАНИ	66
МАШИЋИ	68
МАЧКОВАЦ	71
МИЛОШЕВО БРДО	72
МИЉЕВИЋИ	75
НОВА ТОПОЛА	77
ОРАХОВА	78
РОГОЉИ	80
РОМАНОВЦИ	84
СТАРА ТОПОЛА	85
СЕФЕРОВЦИ	88
СРЕДЊА ЈУРКОВИЦА	90
ТРЕБОВЉАНИ	93
ТРОШЕЉИ	95
ТУРЈАК	97
ЦЕРОВЉАНИ	100
ЦИМИРОТИ	102
ЧАТРЊА	104
ПРЕДУЗЕЋЕ “МЕТАЛ” А.Д. ГРАДИШКА	105
ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ГРАДИШКА	106
СПОМЕН ПАРК СЛОБОДЕ	107

СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈА ГРАДИШКИМ ЖРТВАМА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА У 20. ВИЈЕКУ

Становништво босанскоградишког среза (првенствено Срби, Роми и Јевреји), током Другог свјетског рата било је изложено прогону и убијању од стране усташа из злогласне нацистичке творевине НДХ, као и од стране њихових њемачких патрона. Бројни логори који су се протезали уз ријеку Саву, која је сваки дан носила тијела мучених а потом уморених заточеника, су постали симбол страдања, које се дешавало искључиво због другачије вјерске, а потом и идеолошке опредељености. Крајем Другог свјетског рата Градишка је, поред огромних људских губитака, била и економски девастирана. Посљедице нехумане четворогодишње усташке власти су биле видљиве на сваком кораку, а многе мајке су, уздајући се у посљедњи трачак наде, трагале за својом нејачи...

Тешка животна ситуација је условила да се на прве споменике, посвећене страдању цивилних или војних жртава, чекало непуних 20-ак година послије окончања Другог свјетског рата. Градске власти су искористиле предратни постамент намијењен споменику краља Петра I Карађорђевића, те су на њега надоградиле обелиск, на чијем врху се налазила петокрака. На поменутом споменику је писало „Слава палим жртвама фашистичког терора 1941-1945“, а текст сличан овом је урезиван на већину споменика који су у наредним годинама и деценијама подизани по селима градишке општине. На споменике су уклесавани бројни родољубиви стихови који су, у највећем броју, спомињали јуначки отпор нашег народа, али и низови имена страдалих бораца и цивила. Већина споменика, ако изузмемо споменик *Устанак* у Градишци (аутора Борислава Прпоша), те *Рањену птицу* и *Битку Козаре* у Горњим Подградцима (аутора Томе Светине), нема већу умјетничку вриједност.

На већем броју споменика преовладава мотив музичког инструмента лире, чијом је музиком Орфеј побиједио силе смрти и таму свијета мртвих. Поменути споменици су у највећем броју подизани у седмој и осмој деценији 20. вијека, што је вјероватно било условљено привредним напретком градишке општине.

Жртвама Другог свјетског рата су подизани споменици до краја 80-их година прошлог вијека, до момента када на простору социјалистичке Југославије почињу дувати неки сасвим други вјетрови, који почињу будити затомљена и „под тепих“ деценијама уназад гурана национална питања. У новом конфликту, поново падају невине жртве. У Одбрамбено - отаџбинском рату је, из града за који пјесма поетично каже „гдје не рађа мајка издајнице“, гинула нека нова младост. Дошло је вријеме за нове споменике...

Поменути споменици, поред примарне улоге подсјећања на жртве које су страдале због конфесије којој су припадале или идеја у које су вјеровале, подизани су и са циљем да нас подсјете да се такви злочини не понове у будућности. Да историјску лекцију нисмо савладали, показале су 90-е и ратна збивања на овом подручју, када су споменици жртвама Другог свјетског рата бивали запуштени, а неријетко и девастирани. Могуће је да је многима засметала улога ових споменика која је говорила о култу братства и јединства југословенских народа, о чему су говорили натписи на којима се често понављала једна реченица - „жртве фашистичког терора“, при чему се јасно избјегавало рећи да је већина становништва са градишког подручја у периоду 1941-1945. године страдала од усташке руке. Потребно је истаћи чињеницу да је у Жеравици 1970. године подигнут, као први такав у бившој Југославији, споменик за 611 страдалих Цигана у Другом свјетском рату. Нажалост, иако је са подручја босанскоградишког среза, по задњим истраживањима која је

спровео Н. Иваштанин, убијено 5415 дјечака и дјевојчица до 14 година старости, нисмо се удостојили (ако изузмемо споменик *Рањена птица* у Горњим Подградцима) подићи централни споменик најневинијим од свих пострадалих...Тек изградњом спомен - чесме у Парку Слободе, посвећене дјеци Козаре и Диани Будисављевић, донекле је исправљена деценијска неправда о највећој трагедији у градишкој историји, болној истини о дјечијим жртвама у Другом свјетском рату. О страдању младости свједочи и трагичан крај Лепе Радић, најмлађег народног хероја Поткозарја.

Током 20. вијека, Градишчане није заобишао ни један од ратова на тлу Европе, у којима је популација среза биолошки девастирана са скоро 20.000 жртава, највећим дијелом цивилних. Такође је потребно истаћи да је скоро цјелокупан страдали живаљ убијен на градишком подручју (или у логорима преко Саве), те да није био ни војно, ни политички ангажован. Козарски народ је страдао искључиво због своје православне вјероисповијести, од чега их најчешће није могло спасити ни покатоличавање, којем су масовно били изложени у првим годинама усташке власти на овим просторима. Бескарно поткозарско становништво, које се одликовало гостољубивошћу и добронамјерношћу, није могло схватити да је неко спреман да их убије само зато што су Срби! Слике на којима, током и послије офанзиве на Козару, пар војника са пушкама спроводи стотине цивила на зборна мјеста и у логоре, нису биле ријеткост... С вјером у Бога, не желећи да вјерују у ону мрачну људску страну која их је с камом у руци чекала, безгрешни су ходили у смрт...

Бојан Вујчић

MEMORIALS TO THE VICTIMS OF THE LIBERATION WARS IN GRADIŠKA IN THE 20TH CENTURY

People of Bosanska Gradiška district (primarily Serbs, Roma and Jews) was persecuted and killed by the Ustashas from the infamous Nazi creation of the Independent State of Croatia, as well as by their German patrons. Numerous camps that stretched along the Sava River, which carried the bodies of tortured and then murdered detainees every day, became a symbol of suffering, which occurred exclusively due to a different religious and then ideological orientation. At the end of the Second World War, Gradiška, in addition to huge human losses, was also economically devastated. The consequences of the inhumane four-year Ustasha rule were visible at every step, and many mothers, relying on the last glimmer of hope, searched for their children...

The difficult life situation caused the first monuments, dedicated to the suffering of civilian or military victims, to be awaited for almost 20 years after the end of the Second World War. The city authorities used the pre-war pedestal intended for the monument to King Peter I Karađorđević, and upgraded it with the obelisk, on the top of which there was a five-pointed star. "Glory to the fallen victims of fascist terror 1941-1945" was written on the mentioned monument, and a text similar to this one was engraved on most of the monuments that were erected in the villages of the Gradiška municipality in the following years and decades. Numerous patriotic verses were engraved on the monuments, most of which mentioned the heroic resistance of our people, but also a series of names of fallen fighters and civilians. Most of the monuments, with the exception of the monument Uprising in Gradiška (author Borislav Prpoš), the Wounded Bird and the Battle of Kozara in Gornji Podgradci (author Tomo Svetina), have no greater artistic value. The motif of the musical instrument of the lyre prevails in most of the monuments, with whose music Orpheus

defeated the forces of death and the darkness of the world of the dead. The mentioned monuments were mostly erected in the seventh and eighth decade of the 20th century, which was probably conditioned by the economic progress of the Gradiška municipality.

Monuments to the victims of the Second World War were set up until the end of the 1980s, until the moment when some completely different winds began to blow in socialist Yugoslavia, which began to awaken the suppressed and “under the carpet” pushed national issues for decades. In the new conflict, innocent victims fall again. In the Defense Patriotic War, a new youth died from the city for which the song poetically says “where the mother of a traitor does not give birth”. The time has come for new monuments...

The mentioned monuments, in addition to the primary role of remembering the victims who died because of the denomination they belonged to or the ideas they believed in, were erected with the aim of reminding us that such crimes will not happen again in the future. That we did not master the historical lesson was shown by the 90's and the war events in this area, when the monuments to the victims of the Second World War were neglected, and often devastated. It is possible that many were bothered by the role of these monuments, which spoke of the cult of brotherhood and unity of the Yugoslav people, as evidenced by frequently repeated inscriptions - “victims of fascist terror”, while it was avoided to mention that most of the people from Gradiška area in the period 1941 - 45 was killed by the hands of the Ustashas. It is necessary to point out the fact that in Žeravica in 1970, a monument was put up, as the first of its kind in the former Yugoslavia, for 611 Gypsies killed in the Second World War. Unfortunately, although 5415 boys and girls up to 14 years of age were killed from the area of the Bosanska Gradiška district, according to the latest research conducted by N. Ivaštanin, we did not deign (with the exception of the Wounded Bird monument in Gornji Podgradci) to put up a central monument

to the most innocent of all victims ... The decade-long injustice of the greatest tragedy in the history of Gradiška, the painful truth about child victims in the Second World War, has been somewhat corrected by construction of the memorial fountain in the Park of Liberation, dedicated to the children of Kozara and Diana Budisavljević. The tragic end of Lepa Radić, the youngest national hero of Potkozarje, also testifies to the suffering of youth.

During the 20th century, people of Gradiška were not skipped over by any of the wars on European soil, in which the population of the district was biologically devastated with almost 20,000 victims, mostly civilians. It is also necessary to point out that almost the entire population was killed in the Gradiška area (or in the camps across the Sava), and that it was neither militarily nor politically engaged. The people of Kozara suffered exclusively because of their Orthodox religion, from which they were usually not saved even by Catholicization, to which they were exposed en masse in the first years of Ustasha rule in this area. The impeccable population of Potkozarje, which was characterized by hospitality and goodwill, could not understand that someone was ready to kill them just because they are Serbs! Pictures in which, during and after the offensive on Kozara, a couple of soldiers with rifles escorted hundreds of civilians to assembly points and concentration camps, were not uncommon ... With faith in God, not wanting to believe in the dark human side which waited for them with stone in the hand, the sinless people walked into their deaths ...

Bojan Vujčić

БЕРЕК

Споменици се налазе преко пута старе школе. Споменик борцима НОР-а подигнут је 1973. године, а жртвама фашистичког терора 1978. године. Споменик је подигао СУБНОР Градишка. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата подигла је Борачка организација Градишка 2006. године.

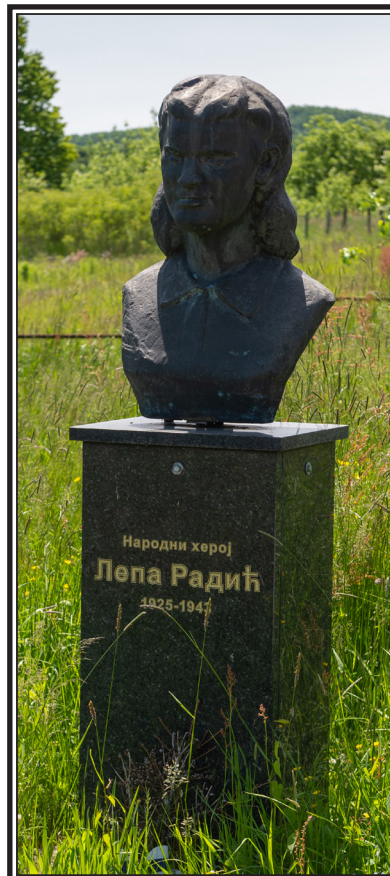
Monuments are located across the road from the old school. A monument to the fighters of the NLW was put up in 1973, and to the victims of fascist terror in 1978. SUBNOR Gradiška put up the monument. Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War was put up by the Veterans' Organization of Gradiška in 2006.

БИСТРИЦА

Спомен-комплекс се налази поред магистралног пута за Козарску Дубицу. Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора са подручја села Бистрица, Гашница, Врбашка, Требовљани и Орахова (за 2.500 жртава фашистичког терора и 430 бораца НОР-а). Споменик су подигле друштвено-политичке организације и мјесне заједнице уз помоћ Општине Градишка 26. августа 1974. године.

A memorial complex is located next to the main road to Kozarska Dubica. A monument to the fallen fighters of NLW and victims of fascist terror from the area of the villages of Bistrica, Gašnica, Vrbaška, Trebovljani and Orahova (for 2,500 victims of fascist terror and 430 fighters of NLW). Socio-political organizations and local communities put up the monument with the assistance of the Municipality of Gradiška on August 26th, 1974.

Бистрица (заселак Јелићи) спомен-обилежје погинулим борцима и жртвама фашистичког терора са подручја Бистрице који су исправиле друштвено-политичке организације Бистрице 04. јула 1987. године.

Bistrica (hamlet Jelići) - a memorial to the fallen fighters and victims of fascist terror from the area of Bistrica, which was put up by socio-political organizations of Bistrica on July 4th, 1987.

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата са подручја Бистрице и Гаšнице подигао је народ Бистрице и Гаšнице 2000. године.

Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War from the area of Bistrica and Gašnica was put up by the people of Bistrica and Gašnica in 2000.

БРЕСТОВЧИНА

споменици на подручју Градског гробља

Споменик у партизанском гробљу у Брестовчини, посвећен погинулим борцима НОР-а, подигнут је 29. новембра 1962. године од стране СУБНОР-а Градишка.

A monument in the Partisan cemetery in Brestovčina, dedicated to the fallen fighters of the NLW, was put up on November 29th, 1962 by SUBNOR Gradiška.

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата из Брестовчине, које је подигла мјесна Борачка организација 2015. године.

Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War from Brestovčina, which was put up by the Local Veterans' Organization in 2015.

Спомен-чесма погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата подигнута од стране Општине Градишка 2005. године.

Memorial fountain to the fallen fighters of Defense Patriotic War put up by the Municipality of Gradiška in 2005.

БОК ЈАНКОВАЦ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли родбина настрадалих и мјештани уз помоћ Општине Градишка 2014. године. Споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, погинулим у одбрани Градишке 08. августа 1992. године, подигли су мјештани и Борачка организација, уз помоћ Општине Градишка 1998. године.

Monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, which was put up by the relatives of the victims and locals with the assistance of the Municipality of Gradiška in 2014. The monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, who died in the defense of Gradiška on August 8th, 1992, was put up by the locals and the Veterans' Organization, with the assistance of the Municipality of Gradiška in 1998.

ВАКУФ

Спомен-обилежје које се налази код основне школе у Вакуфу чине споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли становници Вакуфа 1977. године, те споменик погинулом борцу Одбрамбено-отаџбинског рата - Којић Богољубу, који су подигли житељи Вакуфа 2000. године.

The memorial near the Primary school in Vakuf consists of a monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, put up by the inhabitants of Vakuf in 1977, and a monument to the fallen fighter of the Defense Patriotic War - Kojić Bogoljub, put up by the inhabitants of Vakuf in 2000.

ВИЛУСИ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора који су подигли мјештани Вилуса и СУБНОР Градишка 1982. године.

Monument to the fallen fighters of NLW and victims of fascist terror put up by the locals of Vilusi and SUBNOR Gradiška in 1982.

Поред пута према Бањалучкој цести, налази се споменик мјештанима Вилуса стријељаним 04. августа 1943. године (13 мјештана). Споменик су подигли мјештани Вилуса 1984. године.

Next to the road to Banja Luka, there is a monument to the locals of Vilusi who were shot on August 4th, 1943 (13 residents). The monument was put up by the locals of Vilusi in 1984.

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата који су подигли мјештани Вилуса 2000. године.

Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War put up by the locals of Vilusi in 2000.

ВРБАШКА

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, као и знаним и незнаним борцима погинулим у НОР-у, подигнут је 04. фебруара 1987. године од стране друштвено-политичких организација Врбашке.

A monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, as well as to the known and unknown fighters who died in the NLW, was put up on February 4th, 1987 by the socio-political organizations of Vrbaška.

OVDJE JE SAHRANJENO
13 ZNANIH I 17 NEZNANIH
PARTIZANSKIH BORACA
POGINULI U RATU OD
1941 - 1945 GODINE.

VJEČNA IM SLAVA

Спомен-комплекс на раскршћу пута према Козарској Дубици и Подградцима, тзв. 15-ом километру.

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата подигли су мјештани Врбашке, уз помоћ Општине Градишка, 1999. године.

Memorial-complex at the crossroads of the road to Kozarska Dubica and Podgradci, the so-called 15th kilometer.

Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War was put up by the locals of Vrbaška, with the assistance of the Municipality of Gradiška, in 1999.

ГАШНИЦА

Код Дома културе се налази споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који је подигао СУБНОР општине Градишка 04. јула 1987. године.

At the Community Center, there is a monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror, which was put up by the SUBNOR of municipality of Gradiška on July 4th, 1987.

ГОРЊА ЈУРКОВИЦА

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који се налази испред Дома културе, подигао је СУБНОР Градишка 27. маја 1973. године. Крај овог споменика је подигнуто спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата. Овај споменик су подигли мјештани и дародавац, клесар Миле Петровић, 2010. године.

The monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror, which is located in front of the Community Center, was put up by SUBNOR Gradiška on May 27th, 1973. A memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War was put up near this monument. This monument was put up by locals and benefactor, stonemason Mile Petrović, in 2010.

ГОРЊИ КАРАЈЗОВЦИ

Испред основне школе се налази споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора који су подигли мјештани Карајзоваца и СУБНОР општине Градишка 1977. године. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата су, 2002. године, подигли мјештани и Борачка организација Градишка.

A monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror is located in front of the Primary school, which was put up by the locals of Karajzovci and SUBNOR of municipality of Gradiška in 1977. Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War, in 2002, was put up by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška.

ГОРЊИ ПОДГРАДЦИ

У центру Горњих Подградаца се налази споменик „Битка Козаре“, посвећен погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који је подигао СУБНОР и друштвено-политичке организације Градишке 1983. године, на бази умјетничког рјешења Тоне Светине.

The monument “Battle of Kozara” is located in the center of Gornji Podgradci, dedicated to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, which was put up by SUBNOR and socio-political organizations of Gradiška in 1983, based on the artistic design of Tone Svetina.

Горњи Подградци, заселак Буковица - споменик „Рањена птица”, на Локином брду, посвећен је настрадаој дјечи Козаре. Подигнут је од стране друштвено-политичких организација општине Градишка 1983. године, по идејном рјешењу умјетника Тоне Светине.

Gornji Podgradci, hamlet Bukovica - the monument “Wounded Bird”, on Jo-ka’s hill, is dedicated to the killed children of Kozara. It was put up by socio-political organizations of the municipality of Gradiška in 1983, according to the conceptual design of the artist Tone Svetina.

Горњи Подградци, заселак Буковица - споменик је подигнут у циљу обиљежавања мјеста формирања ХИ Крајишке бригаде. Споменик је подигао СУБНОР Градишка 22. октобра 1978. године.

Gornji Podgradci, hamlet Bukovica - a monument is put up in order to mark the place of formation of the XI Krajina Brigade. The monument was put up by SUB-NOR Gradiška on October 22nd, 1978.

У Горњим Подградцима, поред пута према Националном парку Козара, подигнут је споменик „Тринаест скојевки“, на мјесту гдје је 11. јануара 1944. године стријељано 13 дјевојака. Споменик су подигли студенти Машинског факултета Универзитета у Београду, 20. маја 1961. године.

In Gornji Podgradci, next to the road to the Kozara National Park, a monument “Thirteen female SKOJ members” was put up at the place where 13 girls were shot on January 11th, 1944. The monument was put up by the students of the Faculty of Mechanical Engineering, University of Belgrade, on May 20th, 1961.

Горњи Подградци, заселак Локва Брусовац - споменик је подигнут поводом формирања Партизанске болнице у Локвама од стране народа и бораца Поткозарја 1968. године.

Gornji Podgradci, hamlet Lokva Brusovac - a monument was put up on the occasion of establishing the Partisan Hospital in Lokve by the people and fighters of Potkozarje in 1968.

Горњи Подградци - код улаза у дрвну индустрију, спомен-плоча подигнута погинулим борцима у Одбрамбено-отаџбинском рату од стране колектива 1997. године.

Gornji Podgradci - at the entrance to the wood industry, a memorial plaque put up to the fallen fighters in the Defense Patriotic War by the collective in 1997.

ГРБАВЦИ

Спомен-комплекс код православне цркве. Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора су подигли мјештани Грбаваца 27. септембра 1959. године.

A memorial complex near the Orthodox Church. The monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror was put up by the locals of Grbavci on September 27th, 1959.

Споменик стријељаним омладинкама (у Подградцима јануара 1944 – тринаест скојевки), које су сахрањене у гробљу поред цркве.

Monument to the shot young women (in Podgradci in January 1944 - thirteen female SKOJ members), who were buried in the cemetery next to the church.

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата који су подигли мјештани и Борачка организација Градишка 2000. године.

Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War, which was put up by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška in 2000.

ДОЊА ЈУРКОВИЦА

Испред Дома културе се налази споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који је подигао СУБНОР Градишка 27. маја 1973. године. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата су подигли мјештани, Борачка организација Градишка и дародавац, клесар Миле Петровић 2001. године.

In front of the Community Center, there is a monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror, which was put up by SUBNOR Gradiška on May 27th, 1973. Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War was put up by the locals, the Veterans' Organization Gradiška and the benefactor stonemason Mile Petrović in 2001.

ДОЊИ КАРАЈЗОВЦИ

Код мјесног гробља је подигнут споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли мјештани и СУБНОР Градишка 1978. године.

A monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror was put up next to the local cemetery by the locals and SUBNOR Gradiška in 1978.

Код мјесног гробља је подигнут споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли мјештани и СУБНОР Градишка 1978. године.

A monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror was put up next to the local cemetery by the locals and SUBNOR Gradiška in 1978.

ДОЊИ ПОДГРАДЦИ

Код Дома културе се налазе спомен - плоче борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, подигнуте од стране мјештана и СУБНОР-а Градишка 27. јула 1989. године.

Memorial plaques to the fighters of the NLW and the victims of fascist terror are located at the Community Center, put up by the locals and SUBNOR Gradiška on July 27th, 1989.

Споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, подигли су мјештани уз помоћ Општине Градишка 2014. године.

Monument to the fallen fighters of Defense Patriotic War was put up by locals with the assistance of the Municipality of Gradiška in 2014.

ДРАГЕЉИ

Спомен-плочу на Дому културе, посвећену погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, подигли су мјештани 27. јула 1977. године.

Memorial plaque on the Community Center, dedicated to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, was put up by the locals on July 27th, 1977.

ЕЛЕЗАГИЋИ

Код цркве се налази споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли борци и СУБНОР Градишка 1978. године. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата који су подигли мјештани и Борачка организација Градишка 2006. године.

At the church, there is a monument to the fallen fighters of NLW and the victims of fascist terror, which was put up by the fighters and SUBNOR Gradiška in 1978. Memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War, which was put up by the locals and Veterans' Organization of Gradiška in 2006.

ЖЕРАВИЦА

Споменик у центру насеља подигнут настрадалим Ромима у Другом свјетском рату. Споменик је подигла Општина Градишка 04. јула 1970. године.

A monument in the center of the settlement put up to the victims of the Roma people in the Second World War. The monument was put up by the Municipality of Gradiška on July 4th, 1970.

У истом комплексу је подигнута спомен - плоча погинулим Ромима, борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, коју је поставило Удружење Рома Градишка 2001. године.

In the same complex, a memorial plaque was put up to the fallen Roma people, fighters of Defense Patriotic War by the Association of Roma Gradiška in 2001.

Спомен - плочу код фудбалског стадиона, посвећену погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, подигли су мјештани 2000. године.

Memorial plaque near the football stadium, dedicated to the fallen fighters of Defense Patriotic War, put up by locals in 2000.

ЈАБЛАНИЦА

Споменик поред пута Доњи Подградци – Јабланица, погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, на мјесту гдје је стријељано 112 мјештана Јабланице, Совјака и Милошевог Брда, подигли су мјештани наведених села 1949. године.

A monument next to the road Donji Podgradci - Jablanica, to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, at the place, where 112 locals of Jablanica, Soyjak and Miloševo Brdo were shot, was put up in 1949 by the locals of the mentioned villages.

На Спомен-дому је постављена плоча погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора са подручја Јабланице, од стране мјештана и СУБНОР-а општине Градишка.

A plaque was placed at the Memorial House to the fallen fighters of NLW and victims of fascist terror from the area of Jablanica, by the locals and SUBNOR of municipality of Gradiška.

Код основне школе се налази споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, који су подигли мјештани 15. септембра 2001. године.

There is a monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War at the Primary School, which was put up by the locals on September 15th, 2001.

КОЗИНЦИ

У Козинцима (Греда), налази се споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, као и споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, које су подигли мјештани Козинаца и Греде, уз помоћ Општине Градишка, 2003. године.

In Kozinci (Greda), there is a monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror, as well as a monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, which were put up by the locals of Kozinci and Greda, with the assistance of the Municipality of Gradiška, in 2003.

КИЈЕВЦИ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора је подигао СУБНОР Градишка 19. октобра 1975. године. Обиљежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата подигли су мјештани и Борачка организација Градишка 2013. године.

The monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror was put up by SUBNOR Gradiška on October 19th, 1975. Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was put up by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška in 2013.

КОЧИЋЕВО

Код Дома културе се налази спомен - комплекс посвећен погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли мјештани и СУБНОР Градишка 1984. године. У склопу комплекса је 1998. године подигнуто спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено - отаџбинског рата, од стране мјештана и Борачке организација Градишка.

A memorial - complex dedicated to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror is located at the Community Center, which was put up by the locals and SUBNOR Gradiška in 1984. As part of the complex, a memorial was put up in 1998 to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška.

КРАЈИШНИК

Испред Дома културе је, од стране мјештана 2008. године, подигнут споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата.

In front of the Community Center, in 2008, the locals put up a memorial to the fallen fighters of Defense Patriotic War.

ЛАМИНЦИ БРЕЗИЦИ

На кућишту Пуљаревића се налази споменик погинулим мјештанима у оружаном сукобу партизана и њемачке војске, који је подигао народ Ламинаца 31. маја 1981. године.

On the housing of Puljarević family, there is a monument to the fallen locals in the armed conflict between the Partisans and the German army, which was put up by the people of Laminci on May 31st, 1981.

NA OVOM MJESTU JE BILA KUĆA VLADE PULJAREVIĆA GDJE JE
27. MAJA 1942. GODINE DOŠLO DO ORUŽANE BORBE IZMEĐU GRUPE PARTIZANA
I NJEMAČKE VOJSKE U KOJOJ JE POGINULO PRVOBORAC ĐORĐO MARINKOVIĆ.
NIJEMCI SU UHVATILI I POSLIJE VIŠEDNEVNOG MUČENJA U NOVOJ TOPOLI
STRIJELJALI ILIJU TOMICA, VLADU MILOSEVIĆA I VLADU MILICU I MARKA
PULJAREVIĆ – ORGANIZATORE I SARADNIKE NOB - E.

NEKA IM JE VJEČNA SLAVA I HVALA !

LAMINCI 31. MAJA 1981. GODINE ZAHVALNI NAROD LAMINACA

NA OVOM MJESTU JE BILA KUĆA VLADE PULJAREVIĆA GDJE JE
27. MAJA 1942. GODINE DOŠLO DO ORUŽANE BORBE IZMEĐU GRUPE PARTIZANA
I NJEMAČKE VOJSKE U KOJOJ JE POGINUO PRVOBORAC ĐORĐO MARINKOVIĆ.
NIJEMCI SU UHVATILI I POSLIJE VIŠEDNEVNOG MUČENJA U NOVOJ TOPOLI
STRIJELJALI ILIJU TOMIĆA, VLADU MILOŠEVIĆA I VLADU MILIĆU I MARKA
PULJAREVIĆ – ORGANIZATORE I SARADNIKE NOB – E.
NEKA IM JE VJEČNA SLAVA I HVALA !

LAMINCI 31. MAJA 1981. GODINE ZAHVALNI NAROD LAMINACA

NA OVOM MJESTU JE BILA KUĆA VLADE PULJAREVIĆA GDJE JE
27. MAJA 1942. GODINE DOŠLO DO ORUŽANE BORBE IZMEĐU GRUPE PARTIZANA
I NJEMAČKE VOJSKE U KOJOJ JE POGINUO PRVOBORAC ĐORĐO MARINKOVIĆ.
NIJEMCI SU UHVATILI I POSLIJE VIŠEDNEVNOG MUČENJA U NOVOJ TOPOLI
STRIJELJALI ILIJU TOMIĆA, VLADU MILOŠEVIĆA I VLADU MILIĆU I MARKA
PULJAREVIĆ – ORGANIZATORE I SARADNIKE NOB – E.
NEKA IM JE VJEČNA SLAVA I HVALA !

LAMINCI 31. MAJA 1981. GODINE ZAHVALNI NAROD LAMINACA

NA OVOM MJESTU JE BILA KUĆA VLADE PULJAREVIĆA GDJE JE
27. MAJA 1942. GODINE DOŠLO DO ORUŽANE BORBE IZMEĐU GRUPE PARTIZANA
I NJEMAČKE VOJSKE U KOJOJ JE POGINUO PRVOBORAC ĐORĐO MARINKOVIĆ.
NIJEMCI SU UHVATILI I POSLIJE VIŠEDNEVNOG MUČENJA U NOVOJ TOPOLI
STRIJELJALI ILIJU TOMIĆA, VLADU MILOŠEVIĆA I VLADU MILIĆU I MARKA
PULJAREVIĆ – ORGANIZATORE I SARADNIKE NOB – E.
NEKA IM JE VJEČNA SLAVA I HVALA !

LAMINCI 31. MAJA 1981. GODINE ZAHVALNI NAROD LAMINACA

ЛАМИНЦИ СРЕЂАНИ

Испред основне школе је, од стране мјештана, 21. јуна 1959. године подигнут споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора.

A monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror was put up in front of the Primary school, by locals, on June 21st, 1959.

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, подигли су њихови саборци из Ламинаца 02. августа 2016. године.

Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, put up by their comrades from Laminci on August 2nd, 2016.

МАШИЋИ

Спомен - комплекс у центру мјесне заједнице. Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора су подигли мјештани и СУБНОР Градишка 1978. године.

A memorial - complex in the center of the local community. The monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror was put up by the locals and SUBNOR Gradiška in 1978.

Споменик Карађорђевим сљедбеницима мјештани су подигли 2005. године, а десет година касније је, од стране мјештана, подигнута биста Остоји Бакићу. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, подигли су мјештани и Борачка организација Градишка 1998. године.

A monument to Karađorđe's followers was put up by locals in 2005 and ten years later, a bust of Ostoja Bakić was put up by the locals.

Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, was built by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška in 1998.

Споменик солунским доброволџцима.

Monument to the Thessaloniki volunteers.

МАЧКОВАЦ

Код цркве се налази спомен-обилежје борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, подигнуто од мјештана 2017. године.

At the church, there is a memorial to the fighters of the NLW and the victims of fascist terror, put up by the locals in 2017.

МИЛОШЕВО БРДО

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигли народ Поткозарја и СУБНОР општине Градишка 1967. године.

Monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror put up by the people of Potkozarje and SUBNOR of municipality of Gradiška in 1967.

Спомен-комплекс за стотину стријеланих мјештана Милошевог Брда,
подигнут у мјесном гробљу 1967. године.

*Memorial - complex for a hundred executed residents of Miloševo Brdo, put
up in the local cemetery in 1967.*

Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, који су подигли мјештани и Борачка организација Градишка 2004. године.

Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, which was put up by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška in 2004.

МИЉЕВИЋИ

Спомен-комплекс код основне школе. Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора подигли су мјештани и СУБНОР Градишка 1984. године. Биста Мили Ристићу, учеснику пробоја из логора Јасеновац, подигли су мјештани и Град Градишка 2017. године. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата подигли су мјештани и Борачка организација општине Градишка 1996. године.

Memorial complex at Primary school. The monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror was put up by the locals and SUBNOR Gradiška in 1984. In 2017, the locals and the City of Gradiška built the bust for Mile Ristić, a participant in the breakthrough from the Jasenovac camp. Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was put up by the locals and the Veterans' Organization of municipality of Gradiška in 1996.

НОВА ТОПОЛА

Спомен-обилежје у центру Нове Тополе погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, подигли су мјештани и Борачка организација Градишка, уз помоћ Општине Градишка, 2006. године.

Memorial in the center of Nova Topola to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, was built by the locals and the Veterans' Organization of Gradiška, with the assistance of the Municipality of Gradiška, in 2006.

ОРАХОВА

Споменик код Спомен-дома погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који су подигле друштвено-политичке организације Орахове 04. јула 1987. године.

Monument at the Memorial House to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror, which was put up by the socio-political organizations of Orašje on July 4th, 1987.

РОГОЉИ

Спомен - комплекс испред куће народног хероја Стевана Дукића.

A memorial - complex in front of the house of the national hero Stevan Dukić.

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора који су подигли народ Рогоља и СУБНОР Градишка. Споменик солунским борцима из Рогоља је подигао Игњатија Видовић.

Monument to the fallen fighters of NLW and victims of fascist terror, which was put up by the people of Rogolji and SUBNOR Gradiška. The monument to the Thessaloniki fighters from Rogolji was put up by Ignjatija Vidović.

Биста народног хероја Стевана Дукића (1920-1942).

Bust of the national hero Stevan Dukić (1920-1942).

Осмог новембра 1999. године је подигнут споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, од стране мјештана и Борачке организације Градишка.

On November 8th, 1999, a monument was put up to the fallen fighters of Defense Patriotic War, by locals and the Veterans' Organization of Gradiška.

РОМАНОВЦИ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, који се налази испреде Дома, подигли су становници Романоваца и СУБНОР општине Градишка 1976. године. Спомен-обилежје погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, који су подигли Борачка организација Градишка и мјештани уз помоћ Општине Градишка 2001. године.

The monument to the fallen fighters of NLW and the victims of fascist terror, which is located in front of the Community Center, was put up by the residents of Romanovci and SUBNOR of municipality of Gradiška in 1976. Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, which was built by the Veterans' Organization of Gradiška and the locals with the assistance of the Municipality of Gradiška in 2001.

СТАРА ТОПОЛА

Код некадашње управне зграде ПИК-а Младен Стојановић налази се Спомен-комплекс који чине: споменик борцима НОР-а са спомен - плочама погинулим борцима приликом ослобађања Тополе, које је подигао СУБНОР Општине Градишка 1965. године и спомен-плоча жртвама фашистичког терора, коју су поставили грађани и СУБНОР Градишка 2004. године.

The monument to the fallen fighters of NLW and the victims of fascist terror, which is located in front of the Community Center, was put up by the residents of Romanovci and SUBNOR of municipality of Gradiška in 1976. Memorial to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, which was built by the Veterans' Organization of Gradiška and the locals with the assistance of the Municipality of Gradiška in 2001.

СЕФЕРОВЦИ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора је подигао СУБНОР општине Градишка и породице жртава, а споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата Борачка организација и мјештани 2006. године.

Monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror put up by SUBNOR of municipality of Gradiška and the families of the victims, and a monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War by Veterans' Organization and locals in 2006.

СРЕДЊА ЈУРКОВИЦА

У центру села, на основној школи, налази се спомен - плоча погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора у Средњој Јурковици и Шашкиновцима, коју је поставио СУБНОР Градишка 27. маја 1973. године.

In the center of the village, on the Primary school, a memorial plaque to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror in Srednja Jurkovica and Šaškinovci is located, which was set up by SUBNOR Gradiška on May 27th, 1973.

Испред школе се налази споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора у Горњој Јурковици, Средњој Јурковици, Доњој Јурковици и Шашкиновцима, који су подигли борци и мјештани наведених мјеста 1982. године.

In front of the school there is a monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror in Gornja Jurkovića, Srednja Jurkovića, Donja Jurkovića and Šaškinovci, put up by fighters and locals in 1982.

Споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата су подигли мјештани мјесне заједнице 1999. године.

Monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was put up by the locals of the local community in 1999.

ТРЕБОВЉАНИ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора су подигле друштвено-политичке организације Требовљана 04. јула 1987. године.

Monument to the fallen fighters of the NLW and the victims of fascist terror was put up by the socio-political organizations of Trebovljani on July 4th, 1987.

Споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата су, 1998. године, подигли Борачка организација и мјештани мјесне заједнице уз помоћ Општине Градишка.

Monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was built by the Veterans' Organization and the locals of the local community with the assistance of the Municipality of Gradiška, in 1998.

ТРОШЕЉИ

Споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, подигли су мјештани Трошеља 29. новембра 1987. године.

Monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror was put up by the locals of Trošelj on November 29th, 1987.

Споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата подигао је народ села Трошељи 2004. године.

Monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was put up by the people of the village Trošeljci in 2004.

ТУРЈАК

У центру села се налази спомен – комплекс, који се састоји од споменика посвећеног погинулим борцима НОР-а, који су подигли грађани Турјака око 1965. године, споменика борцима НОР-а, који су подигли преживјели борци НОР-а, грађани и омладина Турјака 1987. године, споменика жртвама фашистичког терора, који су подигли мјештани Турјака 1999. године и споменика погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, који је подигао народ Турјака 1999. године.

In the center of the village there is a memorial complex , which consists of a monument dedicated to the fallen fighters of NLW, put up by the citizens of Turjak around 1965, a monument to the fighters of NLW, put up by the surviving fighters of NLW, citizens and the youth of Turjak in 1987, a monument to the victims of fascist terror; put up by the locals of Turjak in 1999 and a monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, which was put up by the Turjak people in 1999.

ЦЕРОВЉАНИ

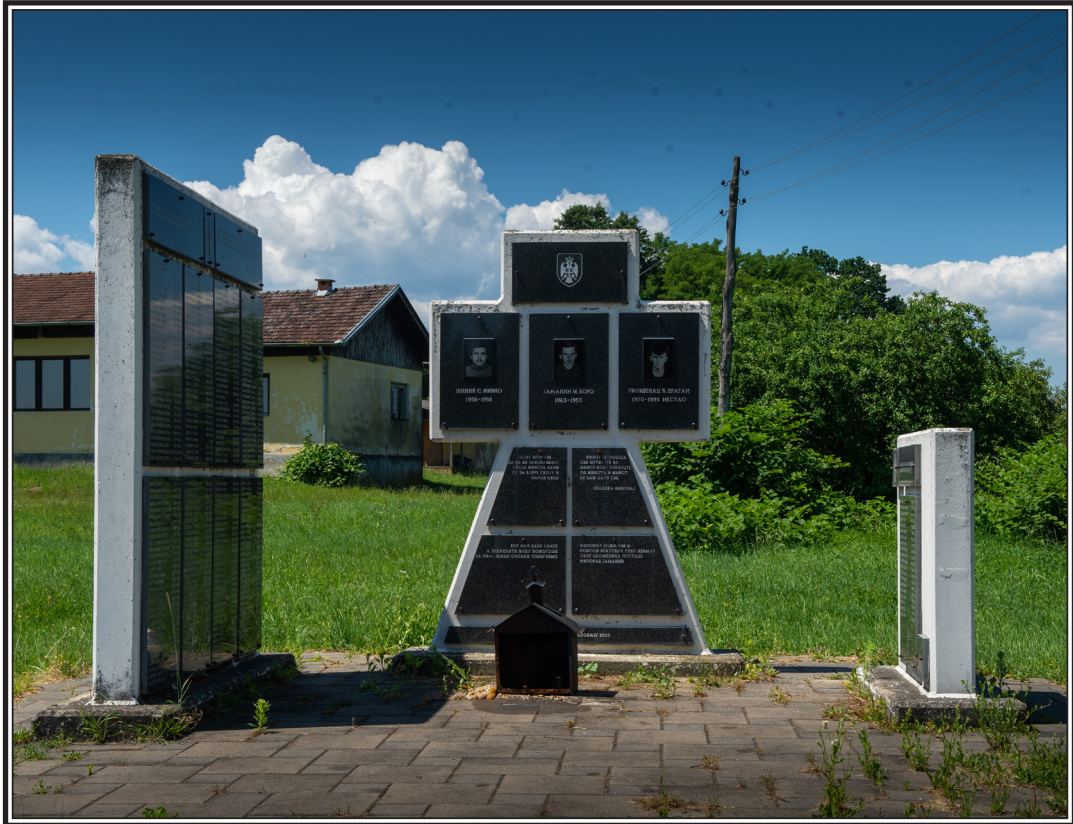

У Церовљанима (заселак Шималовска), испред основне школе, мјештани су 2012. године подигли споменик погинулим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора.

In Cerovljani (Šimalovska hamlet), in front of the Primary school, in 2012 the locals put up a monument to the fallen fighters of the NLW and victims of fascist terror.

ЦИМИРОТИ

Код основне школе се налазе спомен - плоче борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, које су подигли мјештани 2003. године. Исте године је подигнут споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата.

There are memorial plaques to the fighters of the NLW and the victims of fascist terror, which were put up by the locals in 2003. In the same year, a monument was put up to the fallen fighters of the Defense Patriotic War.

ЧАТРЊА

У селу Чатрња, поред магистралног пута, подигнут је споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата. Споменик су 2004. године подигли Борачка организација Градишка и мјештани Чатрње и Буковца, уз помоћ Општине Градишка.

In the village of Čatrnja, next to the main road, a monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was put up. The monument was put up in 2004 by the Veterans' Organization of Gradiška and the locals of Čatrnja and Bukovac, with the assistance of the Municipality of Gradiška.

ПРЕДУЗЕЋЕ “МЕТАЛ” А.Д. ГРАДИШКА

Спомен - плоча погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, члановима колектива.

A memorial plaque to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, members of the collective.

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ГРАДИШКА

Спомен-плоча погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, припадницима Министарства унутрашњих послова РС на основу идејног рјешења МА Александра Обреновића.

Memorial plaque to the fallen fighters of the Defense Patriotic War, members of the RS Ministry of the Interior on the basis of the conceptual design of MA Aleksandar Obrenović.

СПОМЕН ПАРК СЛОБОДЕ

Спомен-костурница, на основу идејног рјешења Борислава Прпоша, подигнута је 1984. године.

A Memorial charnel house, on the basis of the conceptual design of Borislav Prpoš, was put up 1984.

Бисте народних хероја са подручја Градишке.

Busts of national heroes from the area of Gradiška.

Спомен - чесма посвећена дједи Козаре и Диани Будисављевић, свечано отворена 2020. године.

Memorial - fountain dedicated to the children of Kozara and Diana Budisavljević, officially opened in 2020.

Централни споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата, подигнут 2014. године.

Central monument to the fallen fighters of the Defense Patriotic War was put up in 2014.

Споменик „Устанак”, на основу идејног рјешења Борислава Прпоша, подигнут је 1984. године.

The monument “Uprising”, on the basis on the conceptual design of Borislav Prpoš, was put up in 1984.

Споменик подигнут у знак сјећања на 1241 српску жртву Западне Славоније, која је положила живот у рату 1991 - 1995. године. Споменик је свечано откривен 24. априла 2021. године, а дјело је македонског вајара Андреја Митевског.

Monument put up in the memory of the 1241 Serbian victims of Western Slavonia, who died in the 1991-1995 War. The monument was ceremoniously unveiled on April 24th, 2021, and it is the work of the Macedonian sculptor Andrej Mitevski.